

Woord vooraf

Tussen het bedenken en verschijnen van dit tweedelige boek verliepen zo'n drie jaar. Daarin hebben we intensief onderzoek gedaan en veel met de partnerinstellingen op de eilanden overlegd. Het laatste deel van die periode werd echter wereldwijd beheerst door de Covid-19 pandemie. De impact van de crisis was fiks in Nederland, maar ronduit dramatisch in de Caribische delen van het Koninkrijk. De kwetsbaarheid van de zo sterk op toerisme georiënteerde economieën werd duidelijker dan ooit tevoren. Hetzelfde geldt voor hun afhankelijkheid van Nederlandse steun – steun die gepaard ging met zulke strenge voorwaarden dat verwijten omtrent vermeende 'rekolonisatie' nieuwe kracht kregen.

Het wegvallen van het toerisme en de noodzaak van ingrijpende bezuinigingen leidde ook tot acute problemen in de wereld van erfgoed en cultuur. Musea moesten sluiten, lopende initiatieven werden op een laag pitje gezet, ruimte om nieuwe initiatieven te starten was er nauwelijks. Ook binnen ons project 'Traveling Caribbean Heritage' (TCH) zagen wij ons genooddaakt plannen aan te passen of op te geven.

De vraagstelling van TCH was hoe (het denken over) het cultureel erfgoed van Aruba, Bonaire en Curaçao zich in de loop der tijd – een tijd van slavernij en kolonialisme – heeft ontwikkeld en hoe dit erfgoed zich in het heden verhoudt tot natievorming enerzijds, *nation branding* anderzijds. Met die laatste vraag wilde het team onderzoekers van TCH een bijdrage leveren aan de delicate discussie welke ruimte er blijft voor 'het eigene' in een context waarin de eilanden zich voortdurend in de markt moeten zetten als aantrekkelijke bestemmingen voor massatoerisme.

Met het vrijwel wegvallen van het toerisme lijkt die vraag achterhaald, maar dat zal slechts tijdelijk zijn. De eilanden staan voor de enorme opgave om na de crisis hun economieën weer op te bouwen. Er is alle reden om daarbij kritisch te kijken naar de eerdere groeimodellen, met hun verwaarlozing van de effecten op milieu, maatschappij en ook cultuur. Wij hopen dat *Antilliaans erfgoed* een bijdrage kan leveren aan dat debat. Tegelijkertijd hopen wij met deze bundels een bijdrage te leveren aan debatten in Nederland over de betekenis van het kolonialisme en de postkoloniale conditie voor wat wij begrijpen als Nederlands cultureel erfgoed.

Er waren recent ook hoopgevende ontwikkelingen. Begin 2019 besloten de betrokken ministers van de vier landen tot de oprichting van een Cultuurfonds voor culturele samenwerking in het Koninkrijk, waarmee zij gevolg gaven aan een pamflet dat het TCH-team in december 2018 presenteerde. In oktober 2020 publiceerde de Adviescommissie Nationaal Beleidskader Koloniale Collecties, waarvan onder meer TCH-onderzoeker Valika Smeulders lid was, het rapport *Koloniale collecties en erkenning van onrecht*. De Raad voor Cultuur nam het rapport over en adviseert de Nederlandse regering de aanbevelingen over te nemen, aanbevelingen die een belangrijke impuls zouden kunnen geven aan de culturele samenwerking binnen het Koninkrijk. En tenslotte werden, eveneens in oktober 2020, studies gepubliceerd over het koloniale en slavernijverleden van Amsterdam en Rotterdam, resultaat van onderzoek waarbij wij beiden nauw betrokken waren. Ook deze publicaties geven alle aanleiding voor een serieuze inhaalslag ter versterking van de culturele samenwerking binnen het Koninkrijk.

Alle auteurs in deze bundel waren deel van het TCH-team of raakten in de afgelopen jaren nauw met het project verbonden. Voor ons allen was dit project niet alleen van wetenschappelijk en cultureel belang, maar ook een even leerzame als uiterst plezierige samenwerking in Koninkrijksverband. Zo kan het ook. *Masha danki tur hende!*

Wij danken de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) die het leeuwendeel van TCH financierde, naast het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV-KNAW). Ook danken wij de Universiteit van Aruba, de University of Curacao en de stichting Fuhikubo op Bonaire voor de inzet en gastvrijheid tijdens verschillende tussentijdse seminars, evenals alle partnerinstellingen op de eilanden en in Nederland die zich aan dit project hebben verbonden. Daarnaast danken wij de Rijksdienst Caribisch Nederland voor een publicatiesubsidie, en Leiden University Press voor de zorgvuldige publicatie van *Antilliaans erfgoed*.

Gert Oostindie & Alex van Stipriaan

Oktober 2020